

HADITH

Uluslararası Hadis Araştırmaları Dergisi
International Journal of Hadith Researches
المجلة الدولية لأبحاث الحديث

Aralık / December / ديسمبر / 2021, 7: 276-287

Kavramsal ve Olgusal Açından Sünnet-Gelenek İlişkisi

Selçuk Coşkun

Tanıtın / Reviewed by / معرف

Merve Şişman

Dr. Öğr. Üyesi Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Bayburt/Türkiye
Asst. Prof. Bayburt University, Faculty of Theology, Bayburt/Turkey
mervesisman@bayburt.edu.tr

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6324-4246>

Makale Bilgisi | Article Information

Makalenin Türü / Article Type : Kitap Tanıtımı / Book Review

Geliş Tarihi / Received Date: 19.10.2021

Kabul Tarihi / Accepted Date: 22.12.2021

Yayın Tarihi / Published Date: 31.12.2021

Yayın Sezonu / Pub. Date Season: Aralık / December

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5812467>

Atıf / Citation / إقتباس : Şişman, Merve. “Kavramsal ve Olgusal Açından Sünnet-Gelenek ilişkisi”. *HADITH* 7 (Aralık / December 2021): 276-287. doi.org/10.5281/zenodo.5812467

İntihal: Bu makale, iTenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by iTenticate. No plagiarism detected.

إنتحال: تم فحص البحث بواسطة برنامج لأجل السرقة العلمية فلم يتم إيجاد اي سرقة علمية.

web: <http://dergipark.gov.tr/hadith> | mailto: hadith.researches@gmail.com

KİTAP TANITIMI

**Selçuk Coşkun. Kavramsal ve Olgusal Açından
Sünnet-Gelenek İlişkisi. İstanbul: İFAV Yayınları, 1. Baskı 2014, 255 s.**

Dr. Merve ŞİŞMAN

Her din, var olan kültür içerisinde doğmuştur. Dolayısıyla mevcut kültürden bağımsız bir din düşünmek doğru olmayacaktır. İslam dininin Arap coğrafyasında neşet ettiği düşünülecek olursa, bu coğrafyanın kültüründen uzak kalması da düşünülemez. Bu sebeple sünnet olan bazı uygulamalar incelendiğinde Arap örf ve geleneklerinin yansıması olduğu görülmektedir. Nitekim Hz. Peygamber, içinde bulunduğu toplumun bazı uygulamalarını iptal ederken bazılarını tashih etmiş, bazılarını ise olduğu gibi kabul ederek devamını sağlamıştır. Bu şekilde gelenek sayılan bazı uygulamalar Hz. Peygamber'in de tatbiki ile sünnet halini almıştır.

İslam geleneğine baktığımızda ise bu kültürün oluşmasına katkı sağlayan ana kaynakların Kur'an ve sünnet olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim Kur'an, İslam'ın teorik yönü, sünnet ise Kur'an rehberliğinde İslam'ın pratik hayattaki sunumu kabul edilmiştir. Bu iki umde sayesinde dünyanın farklı coğrafyalarında yer alan Müslümanlar arasında ortak davranışlar ortaya çıkabilmektedir. Zira Müslümanların uygulamaları, örf ve gelenekleri incelendiğinde bu durum açıkça görülecektir. Ancak zaman içerisinde Kur'an ve sünnetin yön verdiği bu davranışların kaynağı unutulmuş, sadece gelenek olarak uygulanmaya devam edilmiştir. Bu sebeple sünnet-gelenek ilişkisini doğru okuyabilmek önem arz etmektedir. Çalışmada tanıtımı yapılacak kitap da ilgili alanda kaleme alınmış önemli bir eserdir.

Yazar, günlük yaşam içerisinde sünnet-gelenek arasındaki ilişkilerin bazıları tarafından fark edilebilir olduğunu, fakat bunların tecrübelerde kaldığını ifade etmiştir. Bu sebeple müellifin eseri

kaleme alma nedeni olarak herkesin fark edebildiği sünnet ve geleneğin hayat içerisindeki ortak yanlarının yanı sıra kavramsal ortaklığına da dikkat çekmek olduğu söylenebilir (s. 11).

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm “Sünnet ve Gelenek Kavramları” başlığıyla kaleme alınmıştır. Bu bölümde sünnet kavramını detaylı şekilde ele alan yazar, öncelikle kelimenin kökü ve lügat manasını incelemiş, ardından Kur’an’a, Hz. Peygamber’e, sahâbeye, tabiûna, İslamî ilimlere, Batılılara, çağdaş bazı Müslüman araştırmacılara ve halka göre sünnet kavramını ele almış, ilgili başlıklarda önemli bazı tespitler okuyucuya sunmuştur. Bunlardan bir kısmı sünnet kelimesinin kökü ve lügat anlamı hakkındadır. Yazar tarafından sünnet kelimesinin türediği “S-N-N” köküne dair yapılan semantik analizler oldukça önemli tespitlerdir. Bölüm okunduğunda, ilk bakışta birbiriyle alakasız gibi görünebilecek fiil ya da isimlerin arka planda ortak bir payda da birleştikleri anlaşılmaktadır. Örneğin yazar, Arapların suyu peş peşe dökme fiili için “SeNNe’l-mâe”, oku bileme fiili için sürekli sürtünmeden dolayı “SeNeNtü’n-nasle”, develere sürekli göz kulak olarak güzel bir şekilde gütmek fiilini ifade etmek için de “SÜNNe’l-ibilü” gibi ifadeleri kullandıklarını söyler. Yine sünnet kelimesinin farklı iştikaklara da kaynaklık ettiğini ifade eden Coşkun, “es-SiNNU (diş)”, “SeNNe’r-raculü (adam yaşlandı)”, “el-miSeNNU (bileği taşı)”, “el-meSNÛN (şekillendirilmiş)”, “es-SÜNNetü (atın gidip geldiği ve ayrılmadığı yol) gibi kullanımlara da yer vermiştir. Dişlerin belirli bir sıra ve insicamla sıralanmış olması, doğumdan itibaren insanın her yıl belirli zaman dilimi içinde süreklilik ve insicam içerisinde “yaş”lanması, bileği taşında rutin ve bilinçli olarak bileme yapılması, atın gidip geldiği ve ayrılmadığı yolda da süreklilik, belirlilik, farklılık ve tekrarı barındırdığı gibi hususlara da yazar tarafından dikkat çekilmiştir (s. 20-23).

Kelimenin lügat anlamlarına da yer veren müellif bu başlık altında sünnet kavramının on üç farklı kullanımını ele almıştır. Bunlar arasında “Rasûlullah’ın sünneti” demek olan sîret, eşeğin sırtındaki siyah çizgi, ümmet, tabiat gibi kavramlar yer almaktadır. Yazar, yüzeysel ve kelimenin semantik yapısı düşünülmeden ilgili kavramlara bakıldığında aralarındaki ilişkinin anlaşılamayacağını iddia etmektedir ki bu iddiasında haklı olduğu anlaşılmaktadır. Zira söz konusu kullanımlar zahiren birbirine uzak görülmesine rağmen müellif, her bir anlamı “sünnet” kelimesinin farklı bir rengi olarak değerlendirmiş, bu kullanımların arka planda devamlılık, süreklilik, farklılık, farkındalık, değişmezlik gibi ortak unsurları içerdiğini söylemiştir (s. 23-26). Coşkun, bütün bu

açıklamalarından sonra sünnet kelimesi ve kapsamına giren anlamların, Müslümanlar için yeni olmadığını, İslam öncesi Arap toplumunda da bu anlamda kullanımların olduğunu söylemiştir. Ancak yazar, arka plan açısından aynı kaynaktan beslenmelerine rağmen Cahiliye Arapları ile Müslüman Arapların kullandıkları sünnet ıstılahının içerdikleri anlamların yansımada farklılıkların olabileceğine de dikkat çekmiş ve gerekli açıklamalara yer vermiştir (s. 28-29).

Birinci bölümde “Hz. Peygamber’e Göre Sünnet” başlığı da dikkat çekicidir. Sünnetin kaynağı olarak Hz. Peygamber’in “Sünnet” kavramını hangi anlamlarda kullandığı önemli bir husustur. Bu başlık altında konu örnek kullanımlarla izah edilmiştir. Neticede sünnet kavramının Hz. Peygamber’in kullanımlarıyla beraber yeni anlam yelpazelerine doğru açılım gösterdiği yazar tarafından ifade edilmiştir (s. 38). Yine bu bölümde İslamî ilimlere yani fıkıhçıların, fıkıh usulcülerinin, hadisçilerin, mutasavvıfların ve kelmacıların sünnet anlayışları hakkında bilgilere de yer veren yazar sünnet hakkında farklı disiplinlerin anlayışlarını kısaca okuyucuya sunmaktadır. İlgili başlıklar verilen bilgiler ile okuyucu farklı sünnet telakkilerine dair genel malumat sahibi olmaktadır (s. 47-66).

Sünnet kavramının izahında açılan alt başlıklardan “Halka Göre Sünnet” başlığı da önemlidir. Önceki başlıklarda sünnet kavramı hakkında daha çok teorik açıklamalara yer veren Coşkun, bu başlık altında halkın sünnet algısına yer vererek pratikteki durumu dikkatlere sunmaktadır. Bu konuda yazar, Müslümanların hayatlarından bir parça olarak sünneti tanımlamak yerine onu tanımayı gerekli görmektedir. Bu konuda yapılmış yerel bazı çalışma verilerinden istifade eden müellif, neticede halkın, sünneti daha çok Hz. Peygamber’e ait olup, yapıldığında sevap terk edildiğinde günahı olmayan fiiller olarak algıladıklarını söylemektedir (s. 85).

Birinci bölümün ikinci ana başlığını oluşturan “Gelenek” başlığı altında ise ilgili kavram farklı açılardan ele alınmıştır. Burada öncelikle günümüzde gelenek denilince anlaşılan anlam ile bilimsel ortamda ifade ettiği anlamın farklı olabileceği ifade edilmiştir. Yazar, sünnet kavramı için uygulanan farklı bakış açılarını gelenek kavramı için de sağlamış, neticede gelenek tabiri için yapılan değerlendirmelerin arkasındaki süreklilik, otantiklik, aktarma gibi ortak anlamların olduğu bilgisini okuyucuya sunmuştur (s. 94-96). Gelenek kelimesinin manasında yatay farklılaşma ve dikey

evrilmenin olduğunu da ifade eden yazar bu görüşlerini kelimenin doğu ve batıdaki karşılığına dair bilgilerle desteklemiştir (s. 96-106).

Birinci bölümde farklı açılardan sünnet ve gelenek kavramlarını tanımlayan Coşkun, neticede sünnet-gelenek ilişkisinin çok göreceli olabileceğini, zira farklı yaklaşımlara göre iki kavramın da ifade ettiği anlamın değişebileceğini söylemiştir. Bu konuda yazar sünnet ve gelenek tanımlarını mukayese yerine, her iki kavramın da içerdiği unsurları ve karakteristiklerini ortaya koymanın mukayese açısından daha doğru sonuçlar vereceğini söylemiş ve sünnet-gelenek tabirlerin ortak ve farklı yönleriyle mukayese ederek bölümü tamamlamıştır (s. 113-117).

Kitabın ikinci bölümünde ele alınan konular ise “Geleneğin Sünnetleşmesi ve Sünnetin Gelenekleşmesi” etrafında şekillenmiştir. Yazar bu bölümde gelenek ile Müslümanların geleneklerinin değil, Hz. Peygamber’in içinden çıktığı cemiyetin hayat tarzı olan gelenekleri göz önüne almak gerektiğini ifade etmiştir. Zira yukarıda da değinildiği gibi İslam dini var olan bir kültür içerisinde doğmuştur. Bu sebeple yazar ifadelerinde haklıdır. Hz. Peygamber’in yeni yaşam biçimini oluştururken eskiden devreden her şeyi iptal etmediğine değinen müellif, Rasûlullah’ın her konuda yeni bir gelenek/sünnet inşa etmek yerine, tevhit inancına kısmen aykırı olanların tashihi, tamamen aykırı olanların iptali, uyumlu olanların devamı şeklinde bir metot izlediğini ifade etmiştir. Burada geleneğin iptali hususuna ayrıca değinen yazarın tespitleri önemlidir. Coşkun, İslam’ın geleneğe değil “geleneksel yapı”ya karşı bir din olduğunu söylemiştir. Zira meşru ve tabîî bağlamındaki gelenek ile, bu bağlamdan koparılmış geleneksel yapı ayrımı zorunludur. Çünkü geleneksel yapı hareketin aksine durgunluk, alışkanlık ifade etmektedir. İslam ise insanı yaptıklarının bilincinde olmaya davet etmektedir. Bu sebeple yazara göre İslam’ın geleneksel yapıyla çatışması kaçınılmaz olmuştur (s. 122-123). Geleneğin sünnetleşmesi başlığı altında yer verilen bu gibi bilgilerden sonra yazar “Geleneğin Sünnetleşmesinde Kur’an’ın Rolü” ve “Geleneğin Sünnetleşmesinde Sünnet’in Rolü” adlı alt başlıklar açmıştır. Kur’an’da iki tür gelenekten bahsedildiğini belirten yazar, bunları uyulması ve devam ettirilmesi istenilen gelenek ve terk edilmesi ve değiştirilmesi gereken atalar geleneği olarak açıklar. Sünnetin gelenek üzerindeki rolü için ise geleneğin iptali ve geleneğin onayı başlıkları altında açıklamalara yer verilmiştir. Burada verilen örnekler dikkat çekici ve konuyu delillendirmesi açısından önemlidir. Örneğin geleneğin iptali için Hz. Peygamber’in Hz. Zeynep ile evliliği verilen

örneklerden biridir. Zira cahiliye geleneğine göre hür erkekler, kölelerinin boşamış olduğu hanımıyla evlenemezdi. Yine sünnetin geleneği iptal ettiği hususlara fal okları, nesî uygulaması, dehr inancı gibi uygulamalar da örnek verilmiştir (s. 130-131). Geleneğin sünnet tarafından onayı ise tamamen veya kısmen onay şeklinde incelenmiştir. Yine verilen örnekler konu başlıkları ile uyumludur. Örneğin Cahiliye Araplarındaki düğün yemeğine zenginlerin çağırılıp fakirlerin terk edilmesi uygulaması Hz. Peygamber'in kısmî onayına uğramıştır. Burada onaylanan kısım düğün yemeği verilmesi, iptal edilen kısım ise sadece zenginlerin çağırılmasına dair uygulamadır. Böylece düğün yemeği geleneği tashih edilerek devamına karar verilmiş, sünnetleştirilmiştir. Ancak yazar günümüzde verilen düğün yemeklerinin sünnet olarak değil de gelenek olarak devam ettirildiğine de dikkat çeker. Dolayısıyla bu konudaki dönüşüm gelenekten sünnete, sünnetten tekrar geleneğe şeklinde gerçekleşmiş olmaktadır. Gelenek ve sünnet dönüşümü bu şekilde gerçekleşmiştir.

İkinci bölümün ikinci ana başlığını oluşturan “Sünnetin Gelenekselleşmesi”nde ise öncelikle sahabe ve tabiûn uygulamalarının, hadisçilerin İslam coğrafyasının muhtelif yerlerine dağılarak sünneti taşımalarının Müslümanlar arasında yeknesak bir gelenek oluşmasına katkı sağladığına yer verilmiştir. Bu bağlamda sünnetin gelenek halini almasında Hz. Peygamber, sahabe ve tabiûna ait uygulamaların delil olarak kabul edilip hem uygulamada sürekli tekrar edilmesi hem de karşılaşılan problemlerde referans olarak görülmesinin, Müslümanların bir konuda ihtilaf etmeden aynı tavrı sergilemeleri sonucu oluşan icmanın, Müslümanların İslam'ın nefyetmediği örf ve adetlerinin etkili olduğu yazar tarafından ifade edilmiştir. Bu başlık altında sünnet olma uygulamasının, teravih namazının, dini bayramların ve cenaze ile ilgili sünnet olan bazı uygulamaların zamanla gelenekselleşmesine örnekler verilmiştir.

Yazar, kitabın son bölümünü oluşturan üçüncü bölümde ise “Geleneğin ve Gelenekselleşmiş Sünnetin Kaynak Değeri”ni ele almıştır. Bu kapsamda “Klasik Dönem İslam âlimlerinin Geleneğin Kaynak Değeri Hakkındaki Yaklaşımları”, “Çağımızdaki Bazı Araştırmacıların Geleneğin Kaynak Değeri Hakkındaki Yaklaşımları” ve “‘Uygulanagelen Sünnet’ veya Gelenekleşmiş Sünnet”in Kaynak Değeri” başlıkları altında konu ele alınmıştır. İlk iki bölümde sünnet ve gelenek kavramları ve kesiştikleri noktaları, gelenekten sünnete-sünnetten geleneğe dönüşümün örneklerini sunan Coşkun, üçüncü bölümde geleneğin ya da gelenekleşmiş sünnetin kaynak değerini incelemiştir. Bu kapsamda

İslam âlimleri nazarında gelenek kavramıyla büyük oranda örtüşen icma, örf ve adetler, amelu ehli Medine gibi kavramlar ele alınmış ve kaynaklık değeri izah edilmiştir. Çağdaş bazı araştırmacıların da geleneğin kaynak değeri üzerinde durduklarını ifade eden yazar, görüşlerine yer verdiği bazı araştırmacıların hemen hepsinin gelenek ve sünnet ilişkisinin kaynak değeri üzerinde durduğunu söyler. İlgili araştırmacıların gelenek hakkındaki yaklaşımlarının gelenek ve sünnetin kaynaklığına farklı bakış açısı sunacağını ifade eden yazar konuyu bu minvalde ele almıştır. Eserin son konusunu oluşturan uygulanagelen sünnet veya gelenekleşmiş sünnetin kaynak değeri başlığında ise önemli hususlara dikkat çekilmiştir. Yazar burada mahza içinde yaşadığımız dönemi esas aldığımızda İslam dininin ana kaynakları olan Kur'an ve sünnete ulaşma yollarından bahseder. Bizler için sünnete ulaşmanın yollarını çeşitli örneklerle ele alan Coşkun, netice sünnetin “yazılı kaynaklar” ve bunlar dışında bize ulaşan “uygulanagelen/yaşanılagelen sünnet” şeklindeki iki kaynağından bahseder. Bunlardan birincisi yani yazılı kaynakların başında elbette hadis kitapları gelmektedir. Yazar yazılı kaynakları açıklarken hadis eserlerinde yer alan bilgilerin çoğunlukla, söz konusu haberlerin bağlamı ile yani bütünlük içerisinde olmadığı, daha çok bütünden parçalar sunduğuna dikkat çekmiştir. Dolayısıyla burada uygulamalı olan sünnetin ayrı bir önemi haiz olduğu ortaya çıkmaktadır. Yazar uygulanagelen sünnet ifadeleri ile iki hususunun vurgulanmak istendiğini söyler. Bunlardan biri bazı sünnetlerin bir bütün eylem içerisinde yer aldığıdır. Yani yazılı ve sözlü rivayetler bu bütünlüğe ait unsurları aynı bütünlükle değil de parçacı bir şekilde nakledebilir. Asırların geçmesiyle elde kalan bu parça anakronizme düşülerek değerlendirilebilir. Buna engel olacak kaynak ise “uygulanagelen sünnet”tir. Coşkun'un mevzu bahis ettiği konuya dair verdiği horozun kurban edilmemesi, namazın rükünleri gibi örnekler anlatılan hususları desteklemektedir. Uygulanagelen sünnet ifadesi ile vurgulanmak istenen ikinci husus ise toplum nazarında çok şöhret bulmuş bir uygulamaya dair bilgilerin yazılı kaynaklarda aynı derece şöhrette yer almama ihtimalidir. Yazar burada başı örtme ve bu konuda yazılı kaynaklarda yer alan bilgilerin azlığını örnek verir. Neticede müellif nice şöhret bulmuş olayların varlığından ve bunların aynı şöhrette ve yaygınlıkta kaynaklarda yer almadığından bahseder (s. 228-232). Vermiş olduğu bilgiler ardından müellif “uygulanagelen sünnet”in kaynak olarak değerlendirilebilmesinin bazı temel kriterleri hakkında bilgilere de yer vererek bölümü tamamlar (s.234-237).

Sonuç olarak üç bölümden oluşan kitabın her bölümü birbiri ile irtibatlı şekilde ilerlemiştir. İlk bölümde sünnet ve gelenek kavramları hakkında verilen kavramsal tanımlarla okuyucuda zihinsel bir alt yapı oluşturulmuştur. Bu açıdan kitabın başlığındaki “Kavramsal ve Olgusal Açıdan” ifadesinde yer alan “Kavramsal” ifadesi birinci bölüm içerisinde karşılığını bulmuş ve neticede her iki kavramın da arka planda ortak yönleri bulunduğu vurgulanarak konu anlatılmıştır. Teoriye dair verilen bu bilgilerin pratikte uygulanması ise ikinci bölümde kendini göstermiştir. “Geleneğin Sünnetleşmesi” ve “Sünnetin Gelenekselleşmesi” başlıkları altında ele alınan bu bölüm ile de başlıkta yer alan “Olgusal” ifadesi karşılanmış olmaktadır. Sünnet ve gelenek kavramları arasındaki bu olgusal yapı ile her iki kavram arasındaki geçişkenlik, örneklerle uyumlu bir şekilde açıklanmıştır. Son bölümde ise geleneğin ve gelenekleşmiş sünnetin kaynak değeri sorgulanmış böylece kitabın bölümleri tutarlılık içerisinde bir bütün oluşturmuştur. Kitapta sünnet ve gelenek kavramlarını detaylıca ele alınması, günümüzdeki bazı geleneklerin nebevî arka planının sunulması, sünnetin kaynağı olarak yazılı kaynaklar yanında uygulanagelen sünnete dikkat çekilmesi eseri öne çıkaran hususlar arasındadır.

BOOK REVIEW

EXTENDED ABSTRACT

Sunnah-Tradition Relation in Terms of Conceptual and Factual Perspectives, Selçuk Coşkun,

İstanbul: İFAV Publications, First Edition 2014, 255 p.

All the religions were born into a living culture, so it would not give us an accurate idea to consider a religion apart from the living culture. Given the fact that Islam emerged in Arab region, it is unimaginable that Islam did not interact with the culture. When we examine some practices which are actually Sunnah it is discovered that they are just a reflection of Arab customs and traditions. As a matter of the fact, Prophet Muhammad (peace be upon him) abolished some practices of the society in which he lived, and he amended some of them, and he accepted others as they were so ensuring their continuation. Therefore, some practices of the tradition had become Sunnah through the Prophet's (peace be upon him) practices.

When we analyse the Islamic culture, it is possible to say that the Qur'an and the Sunnah have been the main sources which has shaped the culture. As a matter of fact, the Qur'an has been accepted as theoretical side of the Islam, meanwhile the Sunnah which is guided by the Qur'an has been accepted as practical side of the Islam. Thanks to these two main sources, all around the world Muslims can reveal common attitudes and behaviours. However, in the course of time, the source of these attitudes were forgotten (which were originally guided by Qur'an and the Sunnah), and yet they continued to be practised as tradition. Therefore, it has a great importance that to consider the relation between the Sunnah and the tradition accurately. As for the book I will present in this paper it is one of the most important works on this issue.

In this study, the author indicated the relation between the Sunnah and the tradition in daily life might be noticed by some people and yet this awareness lasts in practises and not in written culture. So the author aims with this book uncovering the common concepts and aspects between these noticeable Sunnah and practices in daily life.

The book is divided into three chapters. The first chapter is titled as "The Concept of the Sunnah and the Tradition". In this section, the author has examined in detail the concept of the Sunnah and the tradition. Firstly, he handled the concept of Sunnah etymologically, then he explained how it was used by the Qur'an and the Prophet (p.b.u.h) and the Companions and Tabiun and Islamic Sciences and western researchers and modern Muslims and the folk. He figured some important findings about this issue for readers.

In the second chapter, transformations from the Sunnah into tradition and the other way around are discussed. The author highlighted that tradition which was mentioned and must be

considered in the study is not nowadays Muslims' tradition but the tradition of the Prophet's (p.b.u.h) society in which he grew up and lived.

In the third and the last chapter, the author has dealt with various ideas and approaches regarding Sunnah. In conclusion, all the three chapters of the book are connected to each other tightly. In the first chapter, a mental basis was built in reader's mind by giving conceptual definitions and general knowledge about the Sunnah and the tradition. This theoretical information which was presented in the first chapter was applied to examples in the second chapter. Finally, the remarkable part of this study is that it presents the prophetic background of today's public tradition and secondly it draws attention to the practical Sunnah version in addition to the written one.

تعريف بكتاب

ملخص موسع

العلاقة المفاهيمية والواقعية بين السنة والتقليد سلجوق جوشقون اسطنبول: İFAV

الطبعة الأولى ٢٠١٤\٢٥٥ ص.

كل دين يولد ضمن ثقافة معينة او بيئة ما ثم يبدأ بالانتشار لذا فإنه ليس من الصحيح التفكير في الدين بمعزل عن تلك الثقافة التي نشأ فيها. وبما أن الدين الإسلامي نشأ من الجغرافية العربية فلا يمكن لنا تصور هذا الدين بعيداً عن الثقافة العربية. لهذا السبب عند الوقوف على بعض الممارسات التي تتعلق بتطبيق السنة النبوية يتبين لنا أنها تعكس بعضاً من العادات والتقاليد العربية في ذلك الوقت. فبينما ألغى رسول الله صلى الله عليه وسلم بعض ممارسات المجتمع الذي كان يعيش فيه، وصحح بعضها كان أيضاً في نفس الوقت قد ترك البعض الآخر على حالها وضمن استمرارها وبذلك أصبحت بعض العادات والتقاليد الموجودة أصلاً في المجتمع سنة نبوية بتطبيق الرسول لها.

في واقع الأمر انه بالنظر إلى العادات والتقاليد الإسلامية يمكننا القول بأن المصادر الرئيسية التي ساهمت في تكوين هذه الثقافة هي القرآن والسنة، حيث أن القرآن الكريم يمثل الجانب النظري والسنة النبوية تمثل الجانب العملي والتطبيقي له. وبفضل هذين المصدرين ظهرت السلوكيات المشتركة بين المسلمين في مناطق جغرافية مختلفة من العالم. لكن بمرور الوقت تم نسيان مصدر هذه السلوكيات وتم العمل بها على أنها تقاليد موروثة ولا علاقة

للسنة النبوية بها ولهذا السبب كان من المهم جداً أن تكون قادراً على فهم علاقة السنة النبوية بالتقليد بشكل صحيح. والكتاب الذي سنقدمه في هذه الدراسة يعتبر مصدر مهم في هذا المجال.

ذكر المؤلف أن العلاقة بين العادات والتقاليد والسنة النبوية في الحياة اليومية يمكن أن يلاحظها البعض أو يدركها، لكن هذه الملاحظات أو الإدراكات تبقى في إطار التجارب. لهذا السبب فإن سبب كتابة المؤلف لهذا الكتاب هو لفت الانتباه إلى القواسم المشتركة للمفاهيم ما بين السنة والعادات والتقاليد في الحياة اليومية بحيث يمكن للجميع ملاحظتها.

تتكون هذه الدراسة من ثلاثة فصول، الفصل الأول بعنوان "مفاهيم التقاليد والسنة" حيث درس المؤلف في هذا الفصل مفهوم السنة بالتفصيل الدقيق بدءاً من جذر الكلمة ومعناها لغة واصطلاحاً ثم معناها في القرآن الكريم. كما وناقش مفهوم السنة في زمن النبي و الصحابة الكرام والتابعين وكيف ورد مفهوم السنة في العلوم الإسلامية وعند الغربيين وبعض الباحثين المسلمين المعاصرين وعامة الناس. وقد عرض الباحث نتائج مهمة في هذا المجال.

تناول الكتاب في الفصل الثاني منه موضوع جعل السنة النبوية عادة والعادة سنة كما وركز في هذا الفصل على العادات الموجودة في زمن النبي صلى الله عليه وسلم.

في الفصل الثالث وهو الجزء الأخير من الكتاب تمت مناقشة محاور مختلفة حول السنة. ونتيجة لذلك فإن كل فصل من فصول الكتاب كان مرتبطاً بالآخر. في هذا الكتاب تم عرض تمهيد للقارئ من خلال التعريفات للمفاهيم المذكورة حول السنة والتقاليد حيث تم تضمين التطبيق العملي لهذه المعرفة النظرية في الفصل الثاني. كما وتطرق الكتاب إلى مفاهيم السنة والتقليد بالتفصيل وبيّن مرجعية بعض العادات في يومنا هذا إلى السنة النبوية.